GENERALINIO ADVOKATO
YVES BOT IŠVADA,
pateikta 2018 m. kovo 7 d.[1]

Byla C-246/17

Ibrahima Diallo
prieš
Belgijos valstybę

(*Conseil d'État* (Belgija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Sąjungos piliečių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybės narės teritorijoje – Prašymas išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę kaip šeimos nariui – Direktyva 2004/38/EB – 10 straipsnio 1 dalis – Šešių mėnesių terminas – Sprendimo priėmimas ir pranešimas apie jį – Termino nesilaikymo pasekmės – Termino nutraukimas ir sustabdymas“

1. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą suteikia Teisingumo Teismui galimybę priimti sprendimą dėl 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, 10 straipsnio 1 dalies taikymo srities[2].

2. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Gvinėjos piliečio ir Nyderlandų pilietybę turinčio Belgijoje nuolat gyvenančio vaiko tiesiosios aukštutinės linijos giminaičio Ibrahima Diallo ir Belgijos valstybės ginčą dėl pastarosios sprendimo atsisakyti jam išduoti Europos Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelę ir nurodymo išvykti iš šalies teritorijos.

3. Šiuo prašymu Teisingumo Teismo visų pirma prašoma pateikti svarbius paaiškinimus dėl, viena vertus, termino, per kurį pagal Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalį sprendimai turi būti priimti ir apie juos pranešta, ir dėl galimų pasekmių, kurių sukelia šių sprendimų nepriėmimas ir nepranešimas apie juos. Kita vertus, Teisingumo Teismas turės nustatyti, ar, teismui panaikinus remiantis šia nuostata priimtą sprendimą, šešių mėnesių terminas, kurį atitinkama nacionalinė institucija turi pagal minėtą nuostatą, yra nutraukiamas ar sustabdomas.

4. Šioje išvadoje pateiksiu priežastis, dėl kurių manau, kad šios direktyvos 10 straipsnio 1 punktas turėtų būti aiškinamas taip, kad Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelė turi būti išduota per šioje nuostatoje nustatytą šešių mėnesių terminą, kad pagal minėtą nuostatą priimami sprendimai taip pat turi būti priimti per šį terminą, tačiau apie sprendimą atsisakyti išduoti Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelę gali būti pranešta po šio termino. Taip pat nurodysiu priežastis, dėl kurių manau, kad Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje

1 Originalo kalba: prancūzų.

2 OL L 158, 2004, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46, taip pat klaidų ištaisymai OL L 229, 2004, p. 35, ir OL L 197, 2005, p. 34.

kortelės išdavimas negali būti pagal Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalį priimamo sprendimo nepriėmimo arba nepranešimo apie jį automatinė pasekmė ir, galiausiai, kad dėl tokio sprendimo teisminio panaikinimo nutrūksta administracijos turimas šešių mėnesių terminas, todėl šešių mėnesių terminas prasideda iš naujo.

I. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

5. Direktyvos 2004/38 2 straipsnyje nustatyta:

„Šioje direktyvoje:

1) „Sąjungos pilietis“ – tai bet kuris asmuo, turintis valstybės narės pilietybę;

2) „šeimos narys“ – tai:

<…>

d) <…> išlaikomi tiesioginiai giminaičiai, esantys aukščiau pagal giminystės liniją <…>;

<…>“

6. Šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Ši direktyva taikoma visiems Sąjungos piliečiams, kurie atvyksta į kitą valstybę narę, kurios piliečiai jie nėra, ir 2 straipsnyje apibrėžtiems jų šeimos nariams, kurie juos lydi arba prisijungia prie jų.“

7. Minėtos direktyvos 10 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Teisė gyventi šalyje Sąjungos piliečio šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai, patvirtinama išduodant dokumentą, vadinamą „Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortele“, ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo paraiškos pateikimo dienos. Prašymo suteikti leidimo gyventi šalyje kortelę sertifikatas išduodamas nedelsiant.“

8. Direktyvos 2004/38 15 straipsnio „Procedūriniai saugikliai“ 1 dalyje nustatyta:

„30 ir 31 straipsniuose nustatytos procedūros taikom[os] analogiškai visiems sprendimams, apribojantiems Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių laisvą judėjimą dėl kitų priežasčių nei valstybinė politika, visuomenės saugumas ar sveikatos apsauga.“

9. Šios direktyvos 30 straipsnyje „Pranešimai apie sprendimus“ nustatyta:

„1. Atitinkami asmenys apie pagal 27 straipsnio 1 dalį priimtus sprendimus informuojami raštu taip, kad gerai suvoktų jų turinį ir pasekmes jiems.

<…>

3. Pranešime nurodomas teismas ar administracinė institucija, kurioje atitinkamas asmuo gali pateikti apeliaciją, apeliacijos pateikimo terminas ir, jei taikytina, laikas, per kurį asmuo turi palikti valstybės narės teritoriją. Išskyrus tinkamai pagrįstus neatidėliotinus atvejus, laikas, per kurį leidžiama palikti teritoriją, turi būti ne trumpesnis kaip vienas mėnuo nuo pranešimo dienos.“

B. Belgijos teisė

10. 1980 m. gruodžio 15 d. *loi sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers* (Įstatymas dėl užsieniečių atvykimo į šalies teritoriją, gyvenimo, įsikūrimo šalyje ir išsiuntimo iš jos)[3] 42 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Sąjungos piliečiui ir jo šeimos nariams, kurie yra tam tikroje padėtyje ir tam tikrą laiką (šią padėtį ir laiką nustato Karalius, laikydamasis Europos Sąjungos reglamentų ir direktyvų), teisė gyventi Karalystėje ilgiau nei tris mėnesius pripažįstama kuo greičiau ir ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo 4 [dalies] antroje pastraipoje numatyto prašymo pateikimo dienos. Pripažįstant šią teisę atsižvelgiama į visą turimą informaciją."

11. 1981 m. spalio 8 d. *arrêté royal sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers* (Karaliaus dekretas dėl užsieniečių atvykimo į šalies teritoriją, gyvenimo, įsikūrimo šalyje ir išsiuntimo iš jos)[4] 52 straipsnio 4 dalies antroje pastraipoje nustatyta:

„Jeigu ministras arba jo įgaliotas asmuo pripažįsta teisę gyventi šalyje arba jeigu per [1980 m. gruodžio 15 d.] įstatymo 42 straipsnyje nustatytą terminą nepriimamas joks sprendimas, meras arba jo įgaliotas asmuo užsieniečiui išduoda „Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelę", atitinkančią 9 priede nurodytą formą."

II. Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės ir prejudiciniai klausimai

12. I. Diallo yra Gvinėjos pilietis, Belgijoje gyvenančio Nyderlandų pilietybę turinčio vaiko tėvas.

13. Šiuo pagrindu 2014 m. lapkričio 25 d. jis šioje valstybėje pateikė prašymą išduoti Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelę.

14. 2015 m. gegužės 22 d. Belgijos valdžios institucijos priėmė sprendimą atsisakyti išduoti leidimą gyventi šalyje ir nurodyti išvykti iš šalies teritorijos ir apie šį sprendimą jam pranešė 2015 m. birželio 3 d., t. y. praėjus šešiems mėnesiams ir devynioms dienoms nuo prašymo pateikimo.

15. I. Diallo apskundė šį sprendimą *Conseil du contentieux des étrangers* (Užsieniečių ginčų taryba, Belgija), o ji 2015 m. rugsėjo 29 d. sprendimu panaikino sprendimą atsisakyti išduoti leidimą gyventi šalyje ir nurodyti išvykti iš šalies teritorijos, grįsdama tuo, kad jame trūko motyvų.

16. Vėliau, 2015 m. lapkričio 9 d., Belgijos institucijos priėmė naują sprendimą atsisakyti išduoti leidimą gyventi šalyje ir nurodyti išvykti iš šalies teritorijos. Apie šį sprendimą I. Diallo buvo pranešta 2015 m. lapkričio 26 d.

17. Šiame sprendime nurodyta, kad I. Diallo neatitiko teisės gyventi šalyje suteikimo Sąjungos piliečio šeimos nariui ilgiau kaip trims mėnesiams sąlygų, nes neįrodė, kad turi pakankamai išteklių ir kad jis išlaikė arba realiai globojo Nyderlandų pilietybę turintį savo vaiką.

18. 2015 m. gruodžio 11 d. I. Diallo apskundė šį sprendimą Užsieniečių ginčų tarybai, o ji 2016 m. vasario 23 d. šį skundą atmetė.

19. Dėl šio sprendimo 2016 m. kovo 25 d. I. Diallo padavė administracinį kasacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, t. y. *Conseil d'État* (Belgija).

3 *Moniteur belge*, 1980 m. gruodžio 31 d., p. 14584, toliau – 1980 m. gruodžio 15 d. įstatymas.

4 *Moniteur belge*, 1981 m. spalio 27 d., p. 13740, toliau – 1981 m. spalio 8 d. Karaliaus dekretas.

20. Grįsdamas šį skundą, jis iš esmės teigia, kad pagal Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalį apie sprendimą dėl prašymo išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę prašytojui turi būti pranešta per šešis mėnesius nuo prašymo pateikimo ir kad nacionalinė teisė turi būti aiškinama laikantis šio reikalavimo. Jis priduria, kad jeigu po pirmojo sprendimo panaikinimo atitinkamai nacionalinei institucijai būtų suteiktas naujas šešių mėnesių terminas, Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalis taptų neveiksminga.

21. Belgijos institucijos mano, kad atsižvelgiant į tai, jog pranešimo terminas niekur nėra nustatytas, per šešis mėnesius atitinkama institucija privalo tik priimti su prašymu išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę susijusį sprendimą. Jos priduria, kad terminą, kurį po pirmojo sprendimo teisminio panaikinimo turi ši institucija, nustato nacionalinė teisė ir kad nėra įrodyta, jog naujo šešių mėnesių termino suteikimas būtų nepagrįstas.

22. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmiausia pažymi, kad atsižvelgiant į tai, jog nacionalinėje teisėje nėra konkrečiai nurodyta, ar su teisės gyventi šalyje pripažinimu susijęs sprendimas turi būti priimtas ir apie jį turi būti pranešta per šešis mėnesius, būtinas Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalies išaiškinimas.

23. Antra, jis abejoja dėl termino, kurį po sprendimo atsisakyti išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę panaikinimo turi nacionalinė institucija, kad priimtų naują sprendimą, ir pažymi, kad svarbu nustatyti, ar pagal veiksmingumo principą draudžiama, kad šiai institucijai būtų iš naujo suteiktas visas šešių mėnesių terminas, nustatytas Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalyje.

24. Trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą dėl Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalyje nustatyto šešių mėnesių termino praleidimo pasekmių, kad galėtų nustatyti, ar pagal šią nuostatą draudžiama automatiškai išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę praleidus šešių mėnesių terminą ir tada, kai prašytojas neatitinka nustatytų sąlygų.

25. Šiomis aplinkybėmis *Conseil d'État* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal ją reikalaujama, kad sprendimas dėl teisės gyventi šalyje nustatymo būtų priimtas ir apie jį būtų pranešta per šešių mėnesių terminą, ar kaip nuostatą, pagal kurią leidžiama per šį terminą priėmus sprendimą apie jį pranešti vėliau? Jei apie minėtą sprendimą galima pranešti vėliau, per kokį terminą tai reikia padaryti?

2. Ar Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalį, siejamą su 2003 m. rugsėjo 22 d. Direktyvos 2003/86/EB dėl teisės į šeimos susijungimą[5] 5 straipsnio 4 dalimi ir [Europos] Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7, 20, 21 ir 41 straipsniais, reikia aiškinti ir taikyti taip, kad šiuo pagrindu priimant sprendimą tai turi būti padaryta per nustatytą šešių mėnesių terminą, tačiau nėra nustatyta jokio pranešimo apie jį termino ir nėra jokio poveikio teisei gyventi šalyje, jei apie sprendimą pranešama jau pasibaigus šiam terminui?

3. Ar, siekiant užtikrinti Sąjungos piliečio šeimos nario teisės gyventi šalyje veiksmingumą, pagal veiksmingumo principą nacionalinei institucijai po to, kai panaikinamas sprendimas dėl minėtos teisės, draudžiama iš naujo suteikti visą šešių mėnesių terminą, kurį ji turėjo pagal Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalį? Jeigu atsakymas į šį klausimą yra teigiamas, kokį terminą nacionalinė institucija dar turi panaikinus jos sprendimą, kuriuo ji atsisako pripažinti nagrinėjamą teisę?

5 OL L 251, 2003, p. 12.

4. Ar Direktyvos 2004/38 5, 10 ir 31 straipsniai, siejami su Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos[6] 8 ir 13 straipsniais, <…> [P]agrindinių teisių chartijos 7, 24, 41 ir 47 straipsniais ir [SESV] 21 straipsniu, yra suderinami su jurisprudencija ir nacionalinėmis nuostatomis, kaip antai 1980 m. gruodžio 15 d. [į]statymo <…> 39/2 straipsnio 2 dalimi, 40, 40bis, 42 ir 43 straipsniais ir 1981 m. spalio 8 d. Karaliaus dekreto <…> 52 straipsnio 4 dalimi, kuriomis vadovaujantis sprendimas panaikinti Užsieniečių ginčų tarybos sprendimą, kuriuo pagal šias nuostatas atsisakoma suteikti leidimą gyventi, turi naikinamąjį, o ne stabdomąjį poveikį imperatyviam šešių mėnesių terminui, nustatytam Direktyvos 2004/38 10 straipsnyje, 1980 m. gruodžio 15 d. įstatymo 42 straipsnyje ir 1981 m. spalio 8 d. Karaliaus dekreto 52 straipsnyje?

5. Ar pagal Direktyvą 2004/38 reikalaujama, kad su jos 10 straipsnio 1 dalyje numatyto šešių mėnesių termino praleidimu būtų siejama konkreti pasekmė, o jeigu taip, kokia pasekmė turėtų būti su tuo siejama? Ar pagal tą pačią Direktyvą 2004/38 reikalaujama ar leidžiama, kad šio termino praleidimo pasekmė būtų automatinis prašomos leidimo gyventi šalyje kortelės išdavimas, nenustačius, ar prašytojas tikrai atitinka reikalaujamas sąlygas, kad jam būtų suteikta teisė gyventi šalyje, kurios jis reikalauja?“

III. Mano analizė

A. Dėl Teisingumo Teismo kompetencijos

26. Pirmiausia Belgijos vyriausybė teigia, kad Teisingumo Teismas neturi kompetencijos atsakyti į prejudicinius klausimus, nes Sąjungos teisė netaikoma šioje byloje nagrinėjamai situacijai. Taigi I. Diallo nepatenka į Direktyvos 2004/38 taikymo sritį ir jam negalėtų būti taikomos šios direktyvos nuostatos, nes jis nėra „šeimos narys“, kaip tai suprantama pagal minėtos direktyvos 2 straipsnio 2 punktą. Be to, ginčo pagrindinėje byloje faktinės aplinkybės taip pat nepatenka į Direktyvos 2003/86 taikymo sritį, nes I. Diallo prašymas dėl leidimo gyventi šalyje kortelės yra grindžiamas tik tuo, kad jis yra Sąjungos piliečio tiesiosios aukštutinės linijos giminaitis. Galiausiai Belgijos vyriausybė tvirtina, kad I. Diallo teisė gyventi šalyje negalėtų būti pripažinta pagal SESV 20 ir 21 straipsnius.

27. Manau, kad reikia atmesti visus šiuos prieštaravimus.

28. Iš tiesų reikia konstatuoti, kad iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė priežastis, dėl kurių jis mano, kad prašomas išaiškinimas reikalingas tam, kad galėtų būti priimtas sprendimas pagrindinėje byloje, ir visų pirma pažymėjo, kad šis Sąjungos teisės išaiškinimas turės tiesioginį poveikį vertinant I. Diallo padėtį.

29. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė, kad, viena vertus, jeigu Teisingumo Teismas atsakytų, jog, atsižvelgiant į Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalyje nustatytą šešių mėnesių terminą, reikalaujama arba nedraudžiama, kad praleidus šį terminą prašoma leidimo gyventi šalyje kortelė būtų išduodama automatiškai, ji turėtų būti išduota I. Diallo.

30. Kita vertus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar pagal Sąjungos teisę draudžiama nacionalinių teismų jurisprudencija, pagal kurią atitinkamai nacionalinei institucijai suteikiamas naujas šešių mėnesių terminas, numatytas Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalyje, po to, kai teismas panaikino sprendimą dėl atsisakymo išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę.

31. Vadinasi, atsižvelgiant į Belgijos teisės aktus ir pagrindinės bylos faktines aplinkybes, prašomo išaiškinimo poveikis I. Diallo padėčiai yra neginčijamas.

6 Pasirašytos 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje.

32. Akivaizdu, kad I. Diallo pateikė prašymą išduoti Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelę kaip Nyderlandų pilietybę turinčio Belgijoje nuolat gyvenančio vaiko tiesiosios aukštutinės linijos giminaičiui, kad apie sprendimą, kuriuo atsisakoma išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę, jam buvo pranešta praėjus daugiau kaip šešiems mėnesiams nuo šio prašymo pateikimo dienos ir kad panaikinus šį sprendimą buvo priimtas antras sprendimas ir apie jį jam buvo pranešta.

33. Taip pat konstatuotina, kad pagal Belgijos teisę, jeigu per šešių mėnesių terminą nepriimamas joks sprendimas, prašytojui leidimo gyventi šalyje kortelė išduodama automatiškai.

34. Taigi išaiškinimas, kurį pateiks Teisingumo Teismas, leis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui nustatyti, ar nagrinėjamu atveju nacionalinės institucijos turėjo I. Diallo išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę, atsižvelgiant į tai, kad apie pirmą sprendimą jam buvo pranešta suėjus šešių mėnesių terminui, ir į tai, kad remiantis terminu, kurį nacionalinė institucija turėjo antram sprendimui priimti po to, kai buvo panaikintas pirmasis, negalima atmesti galimybės, kad šis antrasis sprendimas buvo priimtas suėjus šiam terminui.

35. Šiomis aplinkybėmis Belgijos vyriausybė negali teigti, kad I. Diallo situacija nepatenka į Direktyvos 2004/38 taikymo sritį.

36. Atsižvelgdamas į visas šias aplinkybes, manau, kad prašomas išaiškinimas priskirtinas Teisingumo Teismo aiškinimo kompetencijai.

B. Dėl prejudicinių klausimų

1. Dėl pirmojo, antrojo ir penktojo prejudicinių klausimų

37. Savo pirmuoju, antruoju ir penktuoju prejudiciniais klausimais, kuriuos, mano manymu, reikėtų nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalis turėtų būti aiškinama taip, kad sprendimas dėl Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelės turi būti priimtas ir apie jį pranešta per šioje nuostatoje nustatytą šešių mėnesių terminą.

38. Tuo atveju, jei apie šį sprendimą galėtų būti pranešta vėliau, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia Teisingumo Teismo, koks yra pranešimo terminas.

39. Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismui pateikia klausimą dėl Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalyje nustatyto termino praleidimo pasekmių, visų pirma susijusių su leidimo gyventi šalyje kortelės išdavimu.

40. Manau, kad šiais klausimais keliamos dvi skirtingos problemos, t. y. pirma, klausimas dėl termino, per kurį sprendimas dėl prašymo išduoti Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelę turi būti priimtas ir apie jį pranešta, ir, antra, klausimas dėl Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalyje nustatyto termino praleidimo galimų pasekmių.

a) Dėl Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalyje numatytų sprendimų priėmimo ir pranešimo apie juos terminų

41. Pirmiausia paaiškinsiu imperatyvų Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalyje nurodyto šešių mėnesių termino pobūdį, tada nurodysiu atitinkamoms nacionalinėms institucijoms tenkančias pareigas dėl pranešimo apie sprendimus, kuriais išduodama leidimo gyventi šalyje kortelė ir kuriais atsisakoma ją išduoti.

42. Pirma, kalbant apie Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalyje nurodyto termino pobūdį, reikia priminti, kad pagal šią nuostatą teisė gyventi šalyje Sąjungos piliečio šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai, patvirtinama išduodant Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelę ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo paraiškos pateikimo dienos.

43. Taigi reikia konstatuoti, kad, viena vertus, šio straipsnio tekste aiškiai reglamentuojamas tik atvejis, kai nurodyta, kad prašymas išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę pripažintas pagrįstu ir dėl to teisė gyventi šalyje yra patvirtinta, ir, kita vertus, pavartoti žodžiai ir veiksmažodžių laikai suteikia šiai nuostatai neabejotinai imperatyvų pobūdį.

44. Taigi manau, kad tiek tiesioginės nuosakos esamojo laiko vartojimas, tiek žodžių „ne vėliau kaip“ vartojimas, kuris aiškiai rodo, kad šis terminas yra ilgiausia prašymo nagrinėjimo trukmė[7], leidžia daryti tokią išvadą ir ją patvirtina[8].

45. Be to, vartodamas „išdavimo“ sąvoką teisės aktų leidėjas aiškiai parodė savo norą nustatyti laiko apribojimus atitinkamoms nacionalinėms institucijoms. Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalyje nustatant, kad valstybės narės privalo išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę jos prašytojui „ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo paraiškos pateikimo dienos“, reikalaujama, kad per šešių mėnesių terminą atitinkamos nacionalinės institucijos išnagrinėtų paraišką, priimtų sprendimą ir, jeigu prašytojo teisė gyventi šalyje patvirtinama, išduotų leidimo gyventi šalyje kortelę. Todėl išduodant šį dokumentą įvykdomas teigiamas sprendimas, kurį atitinkamos nacionalinės institucijos priėmė, prieš tai išnagrinėjusios paraišką.

46. Taigi, kaip teisingai pažymėjo Europos Komisija, žodžio „išdavimas“ ir atitinkamų žodžių kitose Direktyvos 2004/38 kalbinėse versijose[9] vartojimas reiškia ne tik tai, kad sprendimas turi būti priimtas per šešių mėnesių terminą, bet taip pat tai, kad per šį terminą prašytojui turi būti išduota leidimo gyventi šalyje kortelė.

47. Be to, dėl bet kokio kitokio Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalies aiškinimo teisė gyventi šalyje ir *in fine* ši nuostata taptų neveiksminga, nes šis veiksmingumas galėtų visapusiškai pasireikšti tik tada, kai prašytojas turėtų šią kortelę.

48. Iš tiesų, kaip tai teisingai pažymi Komisija, nuolatinio dokumento, o ne laikino sertifikato, kurį išduoda nacionalinės institucijos pateikiant paraišką, turėjimas neabejotinai palengvina kasdienį naudojimąsi teise gyventi šalyje, o sertifikato laikinas pobūdis neleidžia pasinaudoti Direktyvos 2004/38 5 straipsnio 2 dalyje pateikta nuostata, pagal kurią iš šeimos narių nereikalaujama turėti vizos.

49. Galiausiai šį aiškinimą patvirtina Teisingumo Teismo, nagrinėjusio ne termino pobūdžio, bet šios leidimo gyventi šalyje kortelės išdavimo sąlygų klausimą ir nurodžiusio, kad teisę gyventi šalyje patvirtinanti kortelė turėjo būti „išduota“ per šešis mėnesius nuo paraiškos pateikimo[10], jurisprudencija.

7 Pagal analogiją žr. generalinės advokatės J. Kokott išvadą byloje *Housieaux* (C-186/04, EU:C:2005:70, 23 punktas).

8 Šiuo požiūriu galima įžvelgti analogiją su 1964 m. vasario 25 d. Tarybos direktyvos 64/221/EEB dėl užsienio piliečių judėjimui ir gyvenimui skirtų specialių priemonių, pateisinamų viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ar jos sveikatos sumetimais, derinimo (OL 1964, 56, p. 850; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 11) 5 straipsnio 1 dalimi, apie kurią kalbant iš jurisprudencijos ir visų pirma iš 2005 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Komisija / Ispanija* (C-157/03, EU:C:2005:225, 45 ir 46 punktai) matyti, kad šis terminas buvo imperatyvus. Be to, Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai dėl geresnio Direktyvos 2004/38/EB <…> nuostatų perkėlimo ir taikymo gairių (COM(2009) 313 galutinis) 2.2.2 punkte nedviprasmiškai nurodyta: „Leidimo gyventi šalyje kortelė turi būti išduodama per šešis mėnesius nuo paraiškos pateikimo dienos. Galutinis terminas turi būti aiškinamas atsižvelgiant į EB sutarties 10 straipsnį, o šešių mėnesių ilgiausias laikotarpis pateisinamas tik tais atvejais, jeigu nagrinėjant paraišką svarstomi viešosios tvarkos klausimai.“

9 Pavyzdžiui, šios direktyvos versijose ispanų, anglų ir italų kalbomis atitinkamai nurodyta „expedición de un documento“, „issuing of a document“ ir „rilascio di un documento“.

10 Žr. 2012 m. rugsėjo 5 d. Sprendimą *Rahman ir kt.* (C-83/11, EU:C:2012:519, 42 punktas).

50. Taigi manau, kad reikia daryti išvadą, jog paraiškos pagrįstumas turi būti patvirtintas ir įtvirtintas dokumentu per šį terminą, kadangi šis oficialus patvirtinimas suteikia jo gavėjui tam tikrą naudą.

51. Kadangi sąvoka „išdavimas“ susijusi išimtinai su atveju, kai atitinkamos nacionalinės institucijos nustato, kad prašytojas atitinka teisės gyventi šalyje sąlygas, kyla klausimas, ar atsižvelgiant į tai, kad Direktyvoje 2004/38 atitinkamų nuostatų nėra, neigiamas sprendimas ir atsisakymas išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę pakeičia termino trukmę ar pobūdį.

52. Manau, kad taip nėra. Termino pobūdis negali pasikeisti ir jis negali būti rekomendacinio pobūdžio tada, kai, kaip yra ir nagrinėjamu I. Diallo atveju, nacionalinės institucijos atsisako išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę.

53. Akivaizdu, jog pagal Direktyvos 2004/38 logiką reikalaujama, kad asmenų, kurių padėtis atitinka I. Diallo atvejį, situacija būtų išnagrinėta kuo greičiau.

54. Be to, jeigu, kaip siūlau, institucijos turi leidimo gyventi šalyje kortelę išduoti per šešis mėnesius ir tuo tikslu priimti sprendimą, paraišką, kuri pateikta anksčiau, nei priimtas šis sprendimas, būtina išnagrinėti per šį terminą. Todėl sprendimu, kad šešių mėnesių terminas taip pat yra imperatyvus tais atvejais, kai atsisakoma išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę, nenustatoma jokia papildoma skubaus nagrinėjimo pareiga atitinkamoms nacionalinėms institucijoms.

55. Šiomis aplinkybėmis nematau priežasčių, kodėl sprendimas atsisakyti išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę galėtų būti priimtas praėjus šešių mėnesių terminui ar netgi būtų atidedamas neribotai.

56. Antra, dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimų, susijusių su pranešimu apie sprendimą, manau, kad, kiek tai susiję procedūra, reikia atskirti atvejus, kai išduodama leidimo gyventi šalyje kortelė, nuo tų atvejų, kai, kaip ir nagrinėjamoje byloje, šią kortelę išduoti atsisakoma.

57. Kai teisė gyventi šalyje yra patvirtinta, dėl šios išvados 44–50 punktuose nurodytų priežasčių manau, kad sprendimas turi būti priimtas ir kortelė turi būti išduota per šešis mėnesius.

58. Kita vertus, jeigu remiantis šioje nuostatoje nustatyto termino imperatyviu pobūdžiu sprendimas dėl atsisakymo išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę turi būti priimtas per šį terminą, manau, kad apie tokį sprendimą gali būti pranešta praėjus minėtam terminui.

59. Žinoma, atsižvelgiant į Direktyvos 2004/38 nuostatas [11] ir teisę į veiksmingą teisminę gynybą [12], pranešti apie sprendimą atsisakyti išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę privaloma [13].

60. Vis dėlto, kaip ir Belgijos vyriausybė, aš taip pat manau, kad pranešimas iš esmės skiriasi nuo teisės gyventi šalyje sąlygų nagrinėjimo, todėl šešių mėnesių terminas netaikomas pranešimui.

11 Žr. šios direktyvos 15 ir 30 straipsnius.

12 Tai yra siekiant, jog kreipimasis į teismą būtų veiksmingas, asmuo turi turėti galimybę sužinoti dėl jo priimto sprendimo motyvus, kad galėtų apginti savo teises, žr. 2011 m. lapkričio 17 d. Sprendimą *Gaydarov* (C-430/10, EU:C:2011:749, 41 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija) ir 2013 m. birželio 4 d. Sprendimą *ZZ* (C-300/11, EU:C:2013:363, 53 punktas). Dėl nacionalinių institucijų pareigos nurodyti motyvus svarbos ir taikymo srities žr. generalinio advokato P. Mengozzi išvadą byloje *CO Sociedad de Gestión y Participación ir kt.* (C-18/14, EU:C:2015:95, 40 išnaša).

13 Bet kuriuo atveju reikia priminti, kad pranešimas apie sprendimą negali priklausyti nuo suinteresuotojo asmens paraiškos, nes, viena vertus, toks aiškinimas prieštarautų Direktyvos 2004/38 30 straipsnio 1 daliai, kurioje nustatyta, kad „apie <…> priimtus sprendimus informuojam[a]“, ir, kita vertus, nelogiška reikalauti, kad asmuo reikalautų pranešti apie sprendimą, apie kurio egzistavimą jis nežino. Šiuo klausimu reikia atskirti prašymus, kuriais siekiama, kad apie sprendimą būtų pranešta, nuo prašymų pateikti sprendimą pagrindžiančius motyvus. Kalbant apie pastarąjį atvejį, pagal jurisprudenciją leidžiama, kad motyvai būtų pateikti tik to paprašius, žr. 2011 m. lapkričio 17 d. Sprendimą *Gaydarov* (C-430/10, EU:C:2011:749, 41 punktas).

61. Iš tiesų pranešimas neturi poveikio teisei gyventi šalyje, tačiau jis susijęs su sprendimų dėl šios teisės buvimo arba nebuvimo kontrole.

62. Be to, atsižvelgiant į tai, kad teisės aktų leidėjas nenustatė pranešimo apie sprendimus dėl atsisakymo išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę sąlygų, ir į skirtingas direktyvų 2003/86 ir 2004/38 taikymo sritis, Direktyvos 2003/86 5 straipsnio 4 dalis, kurioje nustatyta, kad atitinkamos nacionalinės institucijos ne vėliau kaip praėjus devyniems mėnesiams nuo prašymo susijungti su šeima pateikimo dienos pateikia pranešimą apie teigiamą arba neigiamą sprendimą, niekaip nepadeda išaiškinti nacionalinių institucijų pareigų pagal Direktyvą 2004/38.

63. Taigi manau, kad pranešimas turi būti pateiktas kuo greičiau po atitinkamų nacionalinių institucijų sprendimo priėmimo, kad suinteresuotasis asmuo būtent kuo greičiau galėtų pateikti skundą.

64. Todėl mano siūlomas aiškinimas nepažeidžia leidimo gyventi šalyje kortelę išduoti prašančių asmenų teisių.

65. Paraiškos pateikimo dieną paraišką pateikusiam asmeniui iškart išduodamas sertifikatas, kuris galioja iki pranešimo apie atsisakymą išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę ir tą asmenį laikinai apsaugo.

66. Be to, kadangi terminas pateikti ieškinį pradedamas skaičiuoti tik nuo pranešimo apie sprendimą momento [14], o ne nuo pastarojo priėmimo momento, pranešimas apie sprendimą praėjus šešių mėnesių terminui nepažeidžia teisės į veiksmingą teisminę gynybą.

b) Dėl Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalyje nustatyto šešių mėnesių termino praleidimo pasekmių

67. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismui pateikia klausimą dėl Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalyje nustatyto šešių mėnesių termino praleidimo pasekmių. Visų pirma jis Teisingumo Teismo klausia, ar pagal šią direktyvą reikalaujama ar leidžiama, kad šio termino praleidimo pasekmė būtų leidimo gyventi šalyje kortelės automatinis išdavimas prieš tai nepatvirtinus, kad prašymą pateikęs asmuo atitinka jos išdavimo sąlygas.

68. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad atsižvelgiant į tai, jog niekur Direktyvoje 2004/38 nekalbama apie pasekmes, kurių sukelia šešių mėnesių praleidimas, šis klausimas iš principo priskirtinas valstybių narių procesinės autonomijos principui, jeigu laikomasi veiksmingumo ir ekvivalentiškumo principų [15].

69. Vis dėlto, turėdamas galvoje Direktyvos 2004/38 tikslą ir automatinio leidimo gyventi šalyje išdavimo pasekmes, esu įsitikinęs, kad pagal šio teksto 10 straipsnio 1 dalį neleidžiama, kad tai būtų šešių mėnesių termino praleidimo pasekmė.

70. Pirma, dėl Belgijos teisės aktų susiklosto situacijų, kurios, manau, prieštarauja Direktyva 2004/38 siekiamam tikslui.

14 Žr. Direktyvos 2004/38 30 straipsnio 3 dalį *in fine*.

15 Gana panašiu atveju, kai direktyvoje nebuvo nurodytos nacionalinėms institucijoms nustatyto atsakymo pateikimo termino pasekmės, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad jeigu laikomasi ekvivalentiškumo ir veiksmingumo principų, pačios valstybės narės turi nustatyti pasekmes, kurių atsirastų praleidus terminą, todėl direktyvoje nėra nustatyta, jog priimamas netiesioginis sprendimas dėl prašymo patenkinimo, žr. 2005 m. sausio 20 d. Sprendimą *Merck, Sharp & Dohme* (C-245/03, EU:C:2005:41, 25–34 punktai). Apskritai dėl institucijos neatsakymo problemos Sąjungos teisėje žr. J.-C. Bonichot, „Le silence de l'administration communautaire: le silence est-il d'or en droit de l'Union?“, „La Cour de justice de l'Union européenne sous la présidence de Vassilios Skouris (2003–2015)“, *liber amicorum Vassilios Skouris*. Bruylant, Bruxelles, 2015, p. 117–129.

71. Tiek remiantis Direktyvos 2004/38 tekstu, tiek ir jos logika aišku, kad atsakymas į prašymą išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę turi atitikti prašymą pateikusio asmens padėtį ir būtų grindžiamas išsamia ir individualia prašymą pateikusio asmens padėties analize [16].

72. Nagrinėjamu atveju I. Diallo padėtis puikiai parodo tikrai netinkamus rezultatus, kuriuos gali lemti Belgijos teisės aktai.

73. Taigi pranešimas apie sprendimą dėl teisės gyventi šalyje pripažinimo praėjus šešių mėnesių terminui nesukelia pasekmių, tačiau tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kai prašymas išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę atmestas, šešių mėnesių termino nesilaikymas lemia nepagrįstą automatinį leidimo gyventi šalyje išdavimą, kuriuo suteikiama teisė, kuri iš tikrųjų prieštarauja sprendimui, apie kurį nebuvo pranešta laiku.

74. Žinoma, įrodinėjimo sumetimais šiuo atveju samprotaujant nueita į kraštutinumus. Vis dėlto manau, kad šio samprotavimo pasekmės rodo, kad Belgijos įstatymas bet kokiu atveju lemia rezultatą, kuris prieštarauja Direktyva 2004/38 siekiamam tikslui, kuris, akivaizdu, yra toks, kad atsakymas į prašymą išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę atitiktų prašymą pateikusio asmens padėtį.

75. Antra, manau, kad leidimų gyventi šalyje kortelių automatinio išdavimo sistema lemia teisinį netikrumą.

76. Manau, kad Belgijos vyriausybės rodoma valia vengti atsisakymo vykdyti administravimo funkcijas yra sveikintina ir kad pagal Belgijos teisės aktus klausimas dėl prašymą pateikusio asmens situacijos gali būti išspręstas nepaisant atitinkamų nacionalinių institucijų neveikimo ar lėtumo.

77. Vis dėlto šios automatiškai išduotos leidimo gyventi šalyje kortelės, atsižvelgiant į tai, kad jos vėliau gali būti atšauktos, yra tik laikinos. Todėl minėtų kortelių turėtojams Belgijos teisės aktai sukuria didelį teisinį netikrumą, dėl to galbūt net susiklosto neteisingų situacijų, nes, praėjus keleriems metams po leidimo gyventi šalyje kortelės išdavimo, Belgijos institucijos, neatlikusios realios prašytojo padėties analizės, gali panaikinti kortelę, motyvuodamos tuo, kad, nors ir būdamas sąžiningas, jos turėtojas niekada neįvykdė tokios kortelės išdavimo sąlygų.

78. Priešingai nei laikinas sertifikatas, išduotas prašytojui, kol bus priimtas sprendimas, Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelė nepasižymi jokiu laikinu pobūdžiu.

79. Be to, atsižvelgiant į tai, kad kortelė išduodama automatiškai, paradoksalu, kad Belgijos vyriausybė bando remtis teise į klaidą, kad pateisintų galimybę panaikinti šią kortelę.

80. Iš tiesų, nors akivaizdu, kad negalima iš administracijos atimti galimybės ištaisyti klaidas, reikia konstatuoti, kad leidimo gyventi šalyje kortelės automatinį išdavimą lemia labiau ne administracijos, kuri nepriėmė sprendimo per nustatytą terminą, klaida, bet jos neveikimas arba lėtumas.

81. Trečia, leidimo gyventi šalyje trečiosios valstybės piliečiui išdavimas turi būti laikomas ne teisių suteikiančiu veiksmu, bet valstybės narės veiksmu, skirtu konkrečiai tokio piliečio padėčiai konstatuoti [17].

16 Žr. 2012 m. rugsėjo 5 d. Sprendimą *Rahman ir kt.* (C-83/11, EU:C:2012:519, 22 ir 26 punktai). Šiuo klausimu pirmiausia reikia pažymėti, kad pagal Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 2 dalį ir 1981 m. spalio 8 d. Karaliaus dekreto 52 straipsnio 2 dalį leidimo gyventi šalyje kortelę išduoti prašantis asmuo turi institucijoms pateikti dokumentus, įskaitant savo tapatybės įrodymą, taip pat dokumentus, kuriais remiantis galima būtų pagrįstai nustatyti, kad jis atitinka šios kortelės išdavimo sąlygas. Kita vertus, manau, kad problema yra ne galimas sprendimo netiesioginis pobūdis, bet tai, kad iš Belgijos teisės aktų teksto matyti, kad leidimas gyventi šalyje išduodamas, jeigu nebuvo priimtas joks sprendimas, nepatvirtinant, kad prašytojas tikrai atitinka sąlygas, kurios turi būti įgyvendintos norint pasinaudoti šia teise.

17 Žr. sprendimą, nurodytą 2011 m. liepos 21 d. Sprendime *Dias* (C-325/09, EU:C:2011:498, 48 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija), taip pat 2017 m. rugsėjo 14 d. Sprendime *Petrea* (C-184/16, EU:C:2017:684, 32 punktas), kuris 2014 m. kovo 12 d. Sprendimu *O. ir B.* (C-456/12, EU:C:2014:135, 60 punktas) pritaikytas Direktyvos 2004/38 10 straipsniui.

82. Belgijos teisės aktais, pagal kuriuos kaip administracijos lėtumo arba neveikimo pasekmė nustatoma tai, kad prašoma kortelė išduodama automatiškai, šiai kortelei, kuri vėliau gali būti panaikinta, realiai suteikiant laikiną pobūdį, suteikiama nuginčijama teisės egzistavimo prezumpcija, o ne deklaratyvus šios teisės pobūdis.

83. Atsižvelgdamas į visus šiuos argumentus esu įsitikinęs, kad, praleidus Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalyje nustatytą terminą, leidimo gyventi šalyje kortelė negali būti išduodama automatiškai, t. y. negali būti automatiškai ir galimai klaidingai patvirtinta prašytojo teisė.

84. Nors šis praleidimas negali nesukelti jokių pasekmių, aplinkybė, kad prašytojas atitinka leidimo gyventi kortelės išdavimo sąlygas arba jų neatitinka, nesusijusi su administracijos neveikimu, nes tokios aplinkybės niekaip nepakeičia objektyvios leidimo gyventi šalyje kortelę išduoti prašančio asmens situacijos ir teiginio, kad jis atitinka leidimo gyventi šalyje kortelės išdavimo sąlygas arba jų neatitinka.

85. Vis dėlto ieškiniai dėl valstybių narių deliktinės atsakomybės už Sąjungos teisės pažeidimą yra tinkama priemonė siekiant nustatyti imperatyvaus šešių mėnesių termino praleidimo pasekmes kiekvienu konkrečiu atveju [18].

86. Iš tiesų, jeigu pats valstybės narės vėlavimas sukeltų tam tikrą žalą, ieškinys dėl šios žalos, neatsižvelgiant į jos pobūdį, atlyginimo leidimo gyventi šalyje prašančiam asmeniui turėtų suteikti teisę gauti jos atlyginimą [19].

87. Atsižvelgdamas į šiuos argumentus, pirma, manau, kad sprendimas dėl atsisakymo išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę pagal Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalį turi būti priimtas per šioje nuostatoje nustatytą šešių mėnesių terminą, tačiau apie jį gali būti pranešta vėliau.

88. Antra, manau, kad šia direktyva draudžiama priimti nacionalinius teisės aktus, pagal kuriuos, per šešis mėnesius nepriėmus sprendimo, leidimo gyventi šalyje kortelė išduodama automatiškai net ir tuo atveju, kai prašytojas neatitinka nustatytų sąlygų.

2. Dėl trečiojo ir ketvirtojo prejudicinių klausimų

89. Trečiuoju ir ketvirtuoju prejudiciniais klausimais, kuriuos Teisingumo Teismui siūlau nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar pagal Sąjungos teisę draudžiama nacionalinių teismų jurisprudencija, pagal kurią atitinkamai nacionalinei institucijai suteikiamas naujas šešių mėnesių terminas, numatytas Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalyje, po to, kai teismas panaikino sprendimą dėl atsisakymo išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę Sąjungos piliečio šeimos nariui.

90. Reikia konstatuoti, kad atsižvelgiant į tai, kad Direktyvoje 2004/38 nenustatytas terminas, per kurį administracija turi priimti sprendimą po pirmo sprendimo panaikinimo, šis klausimas priskirtinas valstybių narių procesinės autonomijos sričiai [20].

18 Šiuo klausimu generalinė advokatė J. Kokott savo išvados byloje, kurioje buvo priimtas Sprendimas *Komisija/Moravia Gas Storage* (C-596/13 P, EU:C:2014:2438),78 punkte manė, kad nustatyto termino praleidimas nedraudė Komisijai priimti sprendimo ir kad jei Komisija be svarbios priežasties praleistų nustatytą terminą, tai būtų pagrindas Sąjungos deliktinei atsakomybei atsirasti.

19 Atsižvelgiant į tai, kaip suformuluotas prejudicinis klausimas, šiuo atveju kalbama tik apie šešių mėnesių termino praleidimo pasekmes prašytojui. Jeigu šešių mėnesių termino nesilaikymo pasekmes reikėtų įvertinti sankcijų valstybei narei požiūriu, toks vėlavimas galėtų būti laikomas direktyvos įgyvendinimo pažeidimu, pagal analogiją žr. 2005 m. balandžio 14 d. Sprendimą *Komisija / Ispanija* (C-157/03, EU:C:2005:225).

20 Kitokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas nusprendė, kad, pirma, pačios valstybės narės turi nustatyti, ar praleidus direktyvoje nustatytą terminą kompetentingos institucijos gali priimti naują formalų sprendimą, kai ankstesnis sprendimas buvo teismo panaikintas, tačiau tokia galimybė turi būti įgyvendinama tik per pagrįstą terminą, kuris bet kuriuo atveju neturi viršyti šiame direktyvos straipsnyje nustatyto termino, žr. 2005 m. sausio 20 d. Sprendimą *Glaxosmithkline* (C-296/03, EU:C:2005:42, 39 punktas).

91. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės įsitikinti, kad laikomasi ekvivalentiškumo principo. Šiuo klausimu taisyklė, pagal kurią atitinkamai nacionalinei institucijai suteikiamas naujas terminas po to, kai teismas panaikino sprendimą dėl atsisakymo išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę Sąjungos piliečio šeimos nariui, yra, kaip tai pažymima sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, jurisprudencijos taisyklė, todėl ji taikoma procedūroms, reglamentuojančioms panašias situacijas, kurioms taikoma nacionalinė teisė.

92. Kalbant apie veiksmingumo principo laikymąsi, reikia užtikrinti, kad dėl procesinių nacionalinės teisės normų netaptų praktiškai neįmanoma ar pernelyg sudėtinga pasinaudoti Sąjungos teisės suteiktomis teisėmis.

93. Puikiai suprantu I. Diallo situaciją ir jo argumentų svarbą. Jo konkrečiu atveju įpareigoti administraciją antrą sprendimą priimti ir apie jį pranešti per kelias dienas, likusias iki šešių mėnesių termino pabaigos, reiškia suformuoti jai beveik neįmanomą užduotį; dėl to I. Diallo būtų tikras, kad gaus leidimą gyventi, kurį gauti jis galbūt neturi teisės, nes, praleidus terminą, leidimo gyventi šalyje kortelė išduodama automatiškai.

94. Paprastai, laikantis veiksmingos teisminės gynybos principo, reikia, kad asmuo, kurio prašymas išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę buvo atmestas sprendimu, o tas sprendimas vėliau panaikintas, turėtų teisę, kad naujas sprendimas būtų priimtas [21] per terminą, neviršijantį termino, kurį administracija turėjo pirmam sprendimui priimti, t. y. nagrinėjamu atveju - šešių mėnesių termino [22].

95. Vis dėlto, atsižvelgiant į panaikinimo galiojimą atgaline data, reikia, kad būtų laikoma, jog panaikinto sprendimo niekada nebuvo, kad administracija būtų tokioje pačioje padėtyje kaip anksčiau ir, vadinasi, kad ji turėtų šešių mėnesių terminą. Taigi, kaip tai teisingai pažymi Belgijos vyriausybė, dėl panaikinimo atsiranda pareiga iš naujo *ab initio* pradėti procedūrą, kuri nuo šiol laikoma niekada nevykusia.

96. Šios nuomonės tikrai nepaneigia būtinybė užtikrinti leidimo gyventi šalyje kortelės prašytojų teisių apsaugą.

97. Iš tiesų aišku, kad administracija negalėtų būti apribota tokiais trumpais terminais, dėl kurių realiai būtų neįmanoma rimtai, vadovaujantis rungimosi principu, ir kruopščiai išnagrinėti jai pateiktas paraiškas, nepaisant to, kad panaikinus pirmąjį sprendimą toks nagrinėjimas yra būtinas.

98. Be to, jeigu, kaip tai pažymėjo Komisija per teisėkūros procedūrą, „[a]trodo, kad šešių mėnesių terminas yra realesnis, kad valstybėms narėms būtų leista atlikti būtinus patikrinimus ir išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę“ [23], toks terminas yra dar reikalingesnis, kai pirmasis sprendimas yra panaikintas.

99. Todėl manau, kad tai, jog, kaip siūlo ieškovas pagrindinėje byloje, antram sprendimui priimti nacionalinės institucijos turi tik šešių mėnesių termino likusį laiką, prieštarauja leidimo gyventi šalyje kortelės prašytojų teisei, kad jų paraiška būtų išnagrinėta rimtai ir kruopščiai.

100. Be to, manau, kad Komisijos siūlytas išaiškinimas, kuriuo remiantis naujas terminas turi būti nustatytas kiekvienu atveju, kelia dvejopą problemą.

21 Žr. 2005 m. sausio 20 d. Sprendimą *Glaxosmithkline* (C-296/03, EU:C:2005:42 35 punktas).

22 Žr. 2005 m. sausio 20 d. Sprendimą *Glaxosmithkline* (C-296/03, EU:C:2005:42 37 punktas).

23 Iš dalies pakeistas Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje (Komisijos pateiktas pagal EB sutarties 250 straipsnio 2 dalį) (COM(2003) 199 galutinis).

101. Pirma, kadangi šis požiūris priklauso nuo atitinkamos institucijos kruopštumo ir panaikinimo motyvo, juo remiantis tikrai negalima lengvai nustatyti naujo atitinkamai nacionalinei institucijai nustatyto termino. Dėl jo taip pat gali kilti naujų ginčų ir pailgėti sprendimų priėmimo ir procedūrų terminai, nes Komisija siūlo, kad nacionalinė institucija turėtų nurodyti naujo jos turimo termino motyvus.

102. Antra, kalbant apie ieškinių gausą, tokia nuomonė nėra realistiška ir dėl jos taip pat pailgėtų sprendimo priėmimo terminai.

103. Bet kuriuo atveju, nors ir tiesa, kad dėl naujo šešių mėnesių termino, numatyto Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalyje, suteikimo atitinkamai nacionalinei institucijai po to, kai teismas panaikino sprendimą dėl atsisakymo išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę, gali pailgėti procedūra, prašytoją laikinai saugo sertifikatas, kuris jam išduotas pateikus paraišką.

104. Atsižvelgdamas į visus šiuos argumentus, manau, kad po to, kai teismas panaikino sprendimą dėl atsisakymo išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę Sąjungos piliečio šeimos nariui, atitinkamai nacionalinei institucijai suteikiamas naujas šešių mėnesių terminas, numatytas Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 dalyje.

IV. Išvada

105. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Conseil d'État* (Belgija) pateiktus prejudicinius klausimus:

1. Sprendimas dėl atsisakymo išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę pagal 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, 10 straipsnio 1 dalį turi būti priimtas per šioje nuostatoje nustatytą šešių mėnesių terminą, tačiau apie jį gali būti pranešta vėliau.

2. Pagal Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 punktą šešių mėnesių termino praleidimo pasekmė negali būti automatinis leidimo gyventi šalyje kortelės išdavimas, nenustačius, ar prašytojas tikrai atitinka reikalaujamas sąlygas, kad jam būtų suteikta teisė gyventi šalyje.

3. Teismui panaikinus sprendimą, kuriuo pagal Direktyvos 2004/38 10 straipsnio 1 punktą atsisakoma išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę Sąjungos piliečio šeimos nariui, atitinkama nacionalinė institucija naują sprendimą gali priimti per naują šešių mėnesių terminą.